

HEIDEGGER
VARLIĞIN PATİKALARI

FOL® 83

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 80
HEIDEGGER DİZİSİ 01

HEIDEGGER –VARLIĞIN PATİKALARI–
ADNAN ESENYEL

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-70014-5-0

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

1. BASKI: KASIM 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

HEIDEGGER
VARLIĞIN PATİKALARI

ADNAN ESENYEL

ADNAN ESENYEL

Bulgaristan Kırcaali'de doğdu (1983). İlk ve orta öğrenimi sırasında Almanya'da, Bulgaristan'da ve Türkiye'de eğitim gördü. Lisans (2007) ve doktora eğitimini (2016) Uludağ Üniversitesi felsefe bölümünde tamamladı. Kazandığı burs ile Freiburg Üniversitesi'nde 1 yıl boyunca Nietzsche ve Heidegger üzerine doktora düzeyinde araştırmalarda bulundu (2013). Düzce Üniversitesi felsefe bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı (2016). İlgi ve çalışma alanı Schopenhauer, Nietzsche ve Heidegger'in düşünceleridir. Bunun yanı sıra; yaşamın anlamı, varlığın anlamı, özgür isteme gibi alanlar üzerine çalışmakta ve yazmaktadır.

Başlıca eserleri: Patricia Altenbernd Johnson, *Heidegger Üzerine* (2013); *Nietzsche Sokrates'i Neden Öldürdü?* (2020); *Heidegger/Varlığın Patikaları* (2020); Arthur Schopenhauer, *İstemenin Özgürlüğü Üzerine* (2020).

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM	
VARLIK VE İNSAN ARASINDAKİ BAĞI AÇIĞA ÇIKARMAK	24
1. <i>Varlığın Durumu: Unutuluş</i>	38
2. <i>İnsanın Durumu: Yurtsuzluk</i>	46
3. <i>Felsefenin Sonu</i>	56
4. <i>Düşünmenin Dönüşü</i>	64
İKİNCİ BÖLÜM	
VARLIĞI HATIRLAMAK	74
1. <i>Teorik Bakış ve Metafizik</i>	77
2. <i>Hiç</i>	90
3. <i>Hakikat</i>	101
4. <i>Zaman ve Olagelme</i>	116
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
İNSANI ÖZSEL YURDUNA DÖNDÜRMEK	134
1. <i>Teknik</i>	137
2. <i>Sanat</i>	150
3. <i>Şiirin Özü</i>	164
4. <i>Varlığın Dili</i>	177
SONUÇ	188
DİZİN	197

Varlığımı borçlu olduğum anne ve babama...

KISALTMALAR

- GA *Gesamtausgabe*
BH *Brief über den Humanismus*
BP *Beiträge zur Philosophie: Vom Ereignis*
D *Das Ding*
EM *Einführung in die Metaphysik*
EP *Einleitung in die Philosophie*
EPAD *Das Ende der Philosophie und die Aufgabe des Denkens*
EWM *Einleitung zu: "Was ist Metaphysik?"*
FT *Die Frage nach der Technik*
HWD *Hölderlin und das Wesen der Dichtung*
IPW *Die Idee der Philosophie und das Weltanschauungsproblem*
OTM *Die onto-theo-logische Verfassung der Metaphysik*
S *Die Sprache*
SI *Der Satz der Identität*
SZ *Sein und Zeit*
UK *Der Ursprung des Kunstwerkes*
WHD *Was heisst Denken?*
WM *Was ist Metaphysik?*
WP *Was ist das-die Philosophie?*
WW *Vom Wesen der Wahrheit*
ZS *Zeit und Sein*

GİRİŞ

Nermi Uygur'un ifade ettiği gibi; çağımızda felsefe eşine az rastlanır bir tehlikeyle, varolma alanını yitirme tehlikesiyle karşı karşıyadır ve bu tehlikeyi görmezden gelmek, yok saymak belki de günümüzde felsefenin düşebileceği en büyük yanlış olur (2001: 14). Tam da bu yüzden 20. yüzyılın başından beri felsefe alanında yazılan kitapların kapaklarında sık sık “Felsefe Nedir?” başlığını görmek bizler için artık hiç de şaşırtıcı değildir. Felsefi etkinliğin, bizzat kendisini sorunlaştırması ve bu bağlamda “Felsefe nedir?” sorusunun giderek önem kazanması aslında felsefe adına bir şeylerin yolunda gitmediğini ima eder. Yolunda gitmeyen şeyin ne olduğunu görebilmek için bu sorunun neden önem kazandığını ve sık sık sorulur olduğunu anlamamız gerekir. Bu yüzden “Felsefe nedir?” sorusunu başka bir soruyla destekleyerek derinleştirmeye çalışabilir ve yine şöyle sorabiliriz: “Günümüzde hâlâ özgün bir şekilde sadece felsefenin ilgilendiği şey/nesne/alan kaldı mı?” Bu soru ise felsefenin tarihsel süreçte bir şeyler yitirdiğini, bir zamanlar sahip olduğu işleve ve etkiye artık sahip olmadığını ima eder. Bir başka deyişle bu soru felsefenin günümüzde kendi nesnesini ve konusunu yitirdiğini söylemek ister. Daha doğru bir ifadeyle söyleyecek olursak felsefe *bir zamanlar* ilgilendiği bu nesnelere başka disiplinlere ‘kaptırmış’ hâldedir. “Felsefe nedir?” sorusunun gündemden bir türlü düşmemesinin sebebi o hâlde felsefi sorgulamaya özgü olan nesnenin/şeyin bir türlü tespit edilememesidir. Demek ki felsefe de diğer tüm etkinlikler gibi ancak nesnesine gidilerek tanımlanabilir hâldedir. Bu yüzden felsefenin ne olduğuna karar verecek

MARTIN HEIDEGGER BİBLİYOGRAFYASI

Martin Heidegger'in eserlerinden kullanılan alıntılar, 1975 yılından beri *Vittorio Klostermann Verlag* tarafından yayımlanmaya devam edilen *toplu basıma -Gesamtausgabe (GA)-* atıfla yapılmaktadır.

Bu toplu eserlerden kullanılan ciltler:

GA 2: *Sein und Zeit* (1927), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1978.

GA 4: *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung* (1936-1968), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1981.

GA 5: *Holzwege* (1935-1946), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1977.

GA 7: *Vorträge und Aufsätze* (1936-1953), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 2000.

GA 8: *Was heisst Denken?* (1951/52), hrsg. von. Paola-Ludovika Coriando, Frankfurt/M. 2002.

GA 9: *Wegmarken* (1919-1961), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1976.

GA 11: *Identität und Differenz* (1955-1957), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 2006.

GA 12: *Unterwegs zur Sprache* (1950-1959), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1985.

GA 14: *Zur Sache des Denkens* (1962-1964), hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 2007.

GA 27: *Einleitung in die Philosophie* (Wintersemester 1928/29), hrsg. von Otto Saame und Ima Saame-Speidel, Frankfurt/M. 1996

GA 40: *Einführung in die Metaphysik* (Sommersemester 1935), hrsg. von Petra Jaeger, Frankfurt/M. 1983.

GA 56/57: *Zur Bestimmung der Philosophie* (Kriegsnotsemester 1919), hrsg. von. Bernd Heimbüchel, Frankfurt/M. 1987.

GA 65: *Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis)* (1936-1938),
hrsg. von. F.W. von Hermann, Frankfurt/M. 1989.

Diğer Kaynaklar

- Aça, Necati (1997) “Çevirmenin Sözü” *Martin Heidegger, Özdeşlik ve Ayrım* içinde, çev. Necati Aça, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Beiser, Frederick (2018) *Hegel'den Sonra: 1840-1900 Yılları Arasında Alman Felsefesi*, çev. Soner Soysal, Hil Yayınları, İstanbul
- Biemel, Walter (1992) “Poetry and Language in Heidegger” *Martin Heidegger: Critical Assessments Vol. III: Language*, ed. Cristopher Macann, page 222-246, Routledge, New York.
- Çüçen, A.Kadir (2012) *Martin Heidegger: Varlık ve Zaman*, 4. Basım, Sentez Yayıncılık, İstanbul.
- Eren, Işık (2006) *Sanat ve Bilgi İlişkisi, A. Schopenhauer ve M. Heidegger'in Sanat Görüşleri*, Asa Kitapevi, Bursa.
- Figal, Günter (2011) *Martin Heidegger zur Einführung*, Junius Verlag, Hamburg.
- Gadamer, Hans-Georg (2010) *Wahrheit und Methode*, Gesamelte Werke Band 1, 7. Auflage, Mohr Siebeck, Tübingen
- Gelven, Michael (1989) *A Commentary on Heidegger's Being and Time*, Northern Illinois University Press, DeKalb Illinois.
- Hawking Stephen, & MLODINOW, Leonard (2010) *The Grand Design*, Bantam Books, New York
- Heidegger, Martin (2006) *Sein und Zeit*, 19. Auflage, Max Niemeyer Verlag, Tübingen.
- İyi, Sevgi (2003) *Martin Heidegger'de İnsan Sorunu*, Asa Kitapevi, Bursa.
- Johnson, Patricia Altenbernd (2013) *Heidegger Üzerine*, çev. Adnan Esenyel, Sentez Yayıncılık, Ankara.
- Kurtar, Senem (2014) *Heidegger ve Poetik Düşünme: Düşünmeye Açılan Yeni Yollar*, Pharmakon Yayınevi, Ankara.
- Özlem, Doğan (1998) “Giriş: Heidegger ve Teknik”, *Martin Hei-*

- degger, *Tekniğe İlişkin Soruşturma* içinde, çev. Doğan Özlem, Paradigma Yayınları, İstanbul.
- Polt, Richard (2005) "Ereignis" *A Companion to Heidegger*, Ed. by Hubert L. Dreyfus and Mark A. Wrathâll, Blackwell Publishing, Oxford, UK.
- Pöggeler, Otto (2006) "Heidegger, Bugün" *Heidegger Üzerine İki Yazı*, çev. Doğan Özlem, 5. Baskı, İnkılâp Kitapevi, İstanbul
- Ruin, Hans (2005) "Contributions to Philosophy" *A Companion to Heidegger*, Ed. by Hubert L. Dreyfus and Mark A. Wrathâll, Blackwell Publishing, Oxford, UK.
- Stambaugh, Joan (1972) "Introduction" *On Time and Being by Martin Heidegger* içinde, Harper Torchbooks, New York.
- Taylor, Charles (2005) "Heidegger on Language" *A Companion to Heidegger*, ed. by Hubert L. Dreyfus and Mark A. Wrathâll, Blackwell Publishing, Oxford, UK.
- Thomson, Ian D. (2005) *Heidegger on Ontotheology: Technology and Politics of Education*, Cambridge University Press., Cambridge.
- Towarnicki, Frederic De (2008) *Martin Heidegger- Anılar ve Günlükler*, çev. Zeynep Durukal, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, Nermi (2001) *Felsefenin Çağrısı*, 5. Basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Wisser, Richard (1998) *Vom Weg-Charakter Philosophischen Denkens*, Königshausen & Neumann, Würzburg.
- Wisser, Richard (2009) "Martin Heidegger'in Dörtlü Sorgulaması. *Metafizik Nedir?*"le Öncü-Olana Bakmak." *Martin Heidegger, Metafizik Nedir?* içinde, çev. Yusuf Örnek, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara.
- Wolin, Richard (2001) *Heidegger's Children/Hannah Arendt, Karl Löwith, Hans Jonas and Herbert Marcuse*, Princeton University Press., Princeton.
- Young, Julian (2001) *Heidegger's Philosophy of Art*, Cambridge University Press. Cambridge.
- Zimmerman, Michael (2011) *Heidegger- Moderniteyle Hesaplaşma / Teknoloji, Politika, Sanat*, çev. Hüsamettin Arslan, Paradigma Yayıncılık, İstanbul.

DİZİN

A

açıklık 58, 60, 62, 63, 67, 68, 69, 81, 92, 104, 106, 107, 108, 147, 159, 160, 161, 162, 164, 170, 171
akıl 67
animal rationale 134, 138, 151
anlamsal bütünlük (Bedeutsamkeit) 84
antropoloji 59
Aristoteles 44, 58, 77, 81, 82, 120
aşış (die Transzendenz). 100
atom bombası 52
aynılık 27

B

Batı felsefe geleneği 26, 57
Batı felsefesi 15, 17, 21, 30, 43, 44, 56, 65, 66, 67, 68, 73, 120; ~ tarihi 75
Batı metafiziği 32, 76
Beaufret 133
Big Bang 15
bilim 14, 15, 16, 17, 22, 26, 28, 33, 41, 43, 48, 58, 59, 62, 63, 74, 82, 91, 131, 146, 151, 158, 163, 175, 189, 190, 192, 195; ~ idesi 15
bilimsellik 14, 58, 62, 192
biyoloji 14

Ç

çerçeveleme 145, 146, 147, 150, 153

D

Dante 167
Dasein 28, 29, 30, 35, 36, 46, 47, 50, 51, 55, 56, 70, 93, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 106, 107, 108, 110, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 135, 138, 166, 176; ~'in aydınlatılması 30

Descartes 31, 44, 102
dil 71, 164, 165, 166, 168, 170, 171, 172, 173, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186
dinleme (hören) 69
doğa bilimleri 58, 59, 62, 90
dönüş (die Kehre) 125
Dünya 24, 33, 35, 85, 86, 87, 88, 93, 94, 95, 97, 107, 112, 118, 119, 123, 124, 143, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 169, 170, 171, 173, 184, 185, 186; ~içinde-varolmak 118
düşünme 18, 29, 32, 34, 35, 36, 54, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 74, 84, 91, 92, 105, 106, 114, 115, 125, 126, 127, 132, 133, 134, 136, 151, 177, 179, 181, 182, 187, 191, 195; ~nin görevi 42, 66, 67; ~nin unutulmuşu 24; ~nin zemsizliği 59

E

ek-sistenz 136, 148, 152, 188
el-altında-duran (Bestand) 48, 138
endişe (Angst) 93

F

felsefe 4, 13, 14, 17, 18, 22, 29, 31, 32, 34, 36, 39, 40, 47, 48, 57, 58, 60, 62, 64, 65, 68, 74, 75, 81, 85, 114, 132, 135, 137, 141, 148, 149, 151, 152, 176, 178, 182, 187, 190, 192, 196; ~nin kimlik bunalımını 19; sadece ~nin ilgilendiği şey/nesne/alan 13
felsefi: ~ araştırma 13; ~ düşünme 68; ~ etkinlik 33, 114, 182
fenomenoloji 72

fırlatılmışlık (Geworfenheit) 122
figür (die Gestalt) 163
fizik 14
fizyolojik kimya 51

G

Gadamer 37
geçicilik 25, 26, 124, 185
geçmiş 26, 27, 118, 119, 122, 123,
173, 185
gelecek 121, 122
gelenek: ~i konuşturmak ve dile getir-
mek 37; ~in tahrip edilmesi (Dest-
ruktion) 37; ~ içinde-Dasein 35
geleneksel felsefe 18, 22, 23, 76
giz (Das Geheimnis) 114
Goethe 167

H

hakikat (Wahrheit) 75, 83, 101, 102,
103, 105, 107, 113, 161; ~ -olma-
yan (unwahrheit) 107, 111, 156,
161, 162
hâlet-i ruhiye (Stimmung) 92
Hawking 16, 17
Hegel 15, 195
hermeneutik 70, 72
hiç (Nichts) 24, 25, 27, 28, 75, 76,
90, 91, 141: ~in hiçleştirilmesi 100;
~in tecrübesi 92, 98, 99, 100, 101
hiçlik 25, 75; ~e-doğru-Varlık 25
Homeros 167
Hölderlin 11, 64, 150, 152, 153, 166,
167, 168, 170, 171, 172, 174, 175,
177, 191

I

ışınmak 67

İ

idea 26, 44, 60, 61
insanın mekanik olarak yeniden üre-
tilmesi 49
isteme 7, 26, 44, 48, 60, 110
işlevsellik 63

K

kader (Geschick) 39, 69, 114, 148,
149, 150, 167, 178

Kant 116, 117, 119, 125
kayran 58, 66, 67, 68, 70, 81, 107,
108, 126, 166
kendini geri çekme 23

M

mesafesizlik (Abstandlosigkeit) 69,
97, 180, 190
metafizik 31, 41, 61, 68, 77, 78, 79,
80, 81, 82, 84, 89, 92, 94, 102, 196;
~ geleneğini bozma/tahrip etme
(Destruktion) 36
metafiziksel açıklama 84
mevcudiyet 28
modern: ~ bilimler 58, 68; ~ felsefe
39; ~ insan 43, 143; ~ özne 31; ~
teknğin özü 137, 139, 140, 143,
144, 146
mutlak tin 26, 44, 61

N

namevcudiyet 90, 121, 122, 183
nedensellik 32, 62
Nermi Uygur 13
nesne-olmayan (Ungegenständliche)
155
nihilizm 32

O

olagelme (ereignen) 29, 115, 116,
128, 129, 130, 131, 132, 133, 134,
164, 171, 190; ~nin olagatırılması
153
olagatirmek 29
olma(ma)k 24
olumsallık 24, 25, 26
ontolojik mesafesizlik 97
onto-teolojik 80, 81, 83

Ö

ölüm 25: ~e-doğru-varlık 26; ~e-doğru-
var olma 121
öne çıkarma 71, 159
öteki başlangıç (der andere Anfang)
64
özgürlük (die Freiheit) 32, 101, 109,
110, 111, 112, 114, 117
özlü düşünme 52, 53, 65, 137
özne-nesne düalizmi 32

P

- patikalar 74
 Platon 17, 19, 20, 21, 22, 30, 44, 48, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 72, 82, 83, 91, 102
 Platonculuk 56, 57
 Platoncu metafizik 58
 pozitif bilimler 15, 17, 33, 58
 psikoloji 14, 15, 59

S

- sade bağlar (einfache bezüge) 69
 sanat 21, 72, 74, 133, 134, 136, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 170, 177, 187, 190, 191, 192
 Shakespeare 167
 sibernetik bilimi 63
 sinirbilim 15
 solipsizm 32
 Sophokles 167
 sosyal bilimler 15
 sosyoloji 59
 söylem (ent-sprechen) 183
 sunuş 23
 Sükün 186

Ş

- şairler 54, 71, 167, 168, 174, 177
 şiir 133, 165, 167, 175, 183; ~ yazmak 168, 177
 şiirsel (dichterisch) 164; ~ ikamet 190
 şimdi 121

T

- tanrı 26, 44, 47, 60, 129, 153
 tekinsizlik 93, 98
 teknik 21, 33, 34, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 72, 73, 76, 89, 131, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 150, 151, 152, 153, 171, 181, 182, 188
 teknik düşünme 48, 49, 51, 52, 54, 57, 58, 63, 64, 73, 131
 teknoloji 14, 33, 43, 48, 49, 63, 167
 teorik: ~ bakış 77, 88; ~ tavır 77
 tin 26, 44, 60
 töz 26, 44, 60, 81

U

- uzaklık 179

V

- Van Gogh 154, 155
 Varlık: üzeri örtülü ~ anlayışı 29; ~a dönmek 65, 72; ~in açıklığı/kayranı (Lichtung des Sein) 25, 50, 138, 152, 156; ~in anlamına ilişkin soru (die Frage nach dem Sinn von Sein) 25; ~in çobanı 136, 148, 169; ~in dili hâline getirmek 19; ~in durumu 38, 41, 43, 45, 178; ~in düşünmesi 19, 34, 56, 59, 60, 65, 68, 69; ~in hakikati 30, 37, 41, 45, 46, 55, 60, 72, 79, 102, 115, 125, 127, 128, 129, 143; ~in özü 25, 26, 73, 75; ~in sesi 71; ~in tecrübesini olanaklı kılmak 34; ~in unutulmuşluğu (Seinsvergessenheit) 18, 31, 32, 39, 43, 45, 46, 76, 114, 120, 136, 141, 178, 188; ~ anlayışı (Seinsverständnis) 28; ~ ile varolanlar arasında bulunan ontolojik farkın açığa çıkartılması 19; ~la bağlantısını kaybeden klasik hakikat görüşü 76; ~ olanakları/patikaları 20
 varolan: ~in verilmişliği 41, 90; ~ların bütünü'nün açıklığı (Offenbarkeit des Seinenden im Ganzen) 112; ~ların olmaya bırakılması 110
 var-olmaklık 45
 Vergilius 167
 verilmişlik (gegebenheit) 41, 80, 85, 88, 92, 95, 98, 99, 109, 131, 148
- Y
- yapay zekâ 48, 49, 138
 yarık (Riß) 162
 yaşam-dünyası 37
 yurtsuzluk (Heimatlosigkeit) 32, 33, 47, 52, 64, 73, 178
- Z
- zaman (Zeit) 27, 29, 70, 86, 107, 116, 118, 120, 121, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 135, 195
 zamansallık 25, 26, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 173